

CELOZZI

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 18 januari 2007*

I mål C-332/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Bundessozialgericht (Tyskland) genom beslut av den 5 juli 2005, som inkom till domstolen den 12 september 2005, i målet

Aldo Celozzi

mot

Innungskrankenkasse Baden-Württemberg,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Schintgen (referent), P. Kūris, J. Makarczyk och G. Arestis,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: L.A. Geelhoed,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 15 juni 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Innungskrankenkasse Baden-Württemberg, genom R. Kitzberger, Rechtsanwalt,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom V. Kreuzschatz och I. Kaufmann-Bühler, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- ¹ Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 3.1 och 23.3 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning

(EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71), liksom av artikel 7.2 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2, svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33), samt av artikel 39 EG.

- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Aldo Celozzi och Innungskrankenkasse Baden-Württemberg (nedan kallad Innungskrankenkasse) angående Innungskrankenkasses vägran att retroaktivt beakta en ändring av Aldo Celozzis skatteklass vid beräkningen av dennes sjukpenning (nedan kallad sjukpenningen) genom tillämpning av den tyska lagstiftningen.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

- 3 Artikel 3.1 i förordning nr 1408/71 har följande lydelse:

”Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i denna förordning har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka denna förordning gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.”

- 4 Enligt artikel 7.2 i förordning nr 1612/68 skall en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat inom en annan medlemsstats territorium åtnjuta "samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare".

Den nationella lagstiftningen

- 5 47 § i bok V i Sozialgesetzbuch (nedan kallad SGB) har följande lydelse:

"(1) I den mån den är underkastad en bidragsberäkning utgör sjukpenningen 70 procent av den regelmässigt uppburna lönen och inkomsten av tjänst (normallön) [Regelentgelt]. Den på grundval av lönen beräknade sjukersättningen får inte överstiga 90 procent av den med tillämpning av punkt 2 beräknade nettolönen. Normallönen beräknas i enlighet med punkterna 2, 4 och 6. Sjukpenningen betalas ut per kalenderdag. Skall ersättningen utgå för en hel kalendermånad skall denna anses ha trettio dagar.

(2) Vid beräkningen av normallönen skall den försäkrades fastställda lön under den sammanställda löneredovisningsperiod som närmast föregick arbetsförmågan — dock minst de senaste fyra sammanställda veckorna (ramtid), minskad med den arbetsinkomst som utbetalats i engångsbelopp — divideras med det antal timmar som den utbetalade lönen hänför sig till. Resultatet skall multipliceras med det antal arbetstimmar som enligt anställningsavtalet utgör en normal arbetsvecka, och sedan divideras med sju. Om lönen räknas månadsvis eller om en beräkning av normallönen inte är möjlig enligt första och andra meningen skall såsom normallön räknas en trettiondel av den sammanlagda lön som den försäkrade uppbar under den sammanställda kalendermånad som närmast föregick arbetsförmågan, minskad med den arbetsinkomst som utbetalats i engångsbelopp.

...

(6) Normallönen skall beaktas upp till det belopp som utgör bidragsgräns per kalenderdag.”

Twisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 6 Aldo Celozzi, som är italiensk medborgare och född år 1942, arbetade och var bosatt i Tyskland under en lång tid medan hans maka, som är italiensk medborgare och arbetslös, fortsatte att vara bosatt i Italien tillsammans med deras barn.

- 7 Aldo Celozzi var genom sin senaste anställning som murare försäkrad hos Innungskrankenkasse. I maj 1997, efter att ha varit inlagd på sjukhus, långtidssjukskrevs han och beviljades sjukpenning för perioden mellan den 20 juni 1997 och den 27 januari 1998 samt för perioden mellan den 26 februari och den 5 november 1998. Efter detta erhöll klaganden i målet vid den nationella domstolen arbetslöshetsersättning.

- 8 Innungskrankenkasse baserade sin beräkning av sjukpenningens storlek på den lön som arbetsgivaren betalat till Aldo Celozzi i april 1997, vilket var den sista lön som han mottog. Vid detta datum angavs på den skattsedel som den behöriga kommunala myndigheten utfärdar varje kalenderår och som arbetstagaren lämnar till arbetsgivaren (nedan kallad skattsedeln) att Aldo Celozzi dels omfattades av skatteklass II, det vill säga den skatteklass som normalt omfattar arbetstagare som har barn och som är separerade från sin maka/make, dels fick göra skattemässigt

avdrag för två barn. I detta sammanhang erhöll klaganden i målet vid den nationella domstolen en nettolön på 2 566,22 DEM och en daglig sjukpenning på 72,70 DEM. Med utgångspunkt i skatteklass III, det vill säga den skatteklass som generellt omfattar gifta arbetstagare som bor tillsammans med sin maka/make men som är ensamma om att ha förvärvsinkomst, skulle nettolönen emellertid ha varit 2 903,52 DEM, och den dagliga sjukpenningen 82,25 DEM.

- 9 I augusti 2000 begärde Aldo Celozzi att Innungskrankenkasse skulle göra en ny beräkning av hans sjukpenning, eftersom han ansåg att den skulle baseras på skatteklass III, som är förmånligare än den skatteklass han blivit placerad i och för vilken han uppfyllde villkoren redan då han började erhålla sjukersättning. I samband med detta gjorde han gällande att hans inkomstskatt i efterhand hade satts ned och att han erhållit en förhöjd arbetslöshetsersättning.
- 10 Trots att det behöriga tyska skattekontoret bekräftat att villkoren för en sambeskattnings för Aldo Celozzi och hans maka var uppfyllda redan år 1997, vägrade Innungskrankenkasse att retroaktivt betala honom högre sjukpenning, eftersom ersättningen hade beräknats riktigt vid det tillfälle då han var sjukskriven och en retroaktiv ändring av skatteklassen inte — enligt den rättspraxis som finns på området — skulle påverka sjukpenningens storlek.
- 11 Efter det att underinstanserna ogillat hans överklagande, överklagade Aldo Celozzi till Bundessozialgericht och anförde där att den primära och sekundära gemen-

skapsrätten hade åsidosatts. Han gjorde gällande att han — mot bakgrund av att han i själva verket omfattades av skatteklass III och inte av skatteklass II som är mindre förmånlig och som han placerats i på grund av att hans maka var bosatt i Italien — behandlats särskilt ogynnsamt, vilket enligt honom utgjorde en diskriminering som bottnade i att han var en migrerande arbetstagare. Även om det var möjligt att, på vissa villkor och under förutsättning att han kunde bevisa sina familjeförhållanden och sin ekonomiska situation, ändra den skatteklass som han placerats i, var han ändå tvungen att först inkomma med en särskild och uttrycklig ansökan. Kravet på en sådan ansökan medför att migrerande arbetstagare vars maka/make ofta är bosatt i ursprungsstaten till en början omfattas av en felaktig skatteklass — nämligen den skatteklass som är avsedd för makar som är separerade — och således vid en eventuell sjukskrivning erhåller en lägre sjukpenning än om de omfattades av en skatteklass som återspeglade deras faktiska situation, och detta utan möjlighet att bli kompenserade i efterhand på grund av detta fel. Den tyska rätten torde således vara indirekt diskriminerande och detta i synnerhet med hänsyn till att inget organ uppmärksammat honom på vare sig detta fel eller möjligheten att ändra den skatteklass som denne placerats i.

- 12 Det var mot denna bakgrund som Bundessozialgericht beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Är det förenligt med bestämmelserna i den primära och den sekundära gemenskapsrätten (särskilt artikel 39 EG (f.d. artikel 48 i EG-fördraget), artiklarna 3.1 och 23.3 i förordning ... nr 1408/71 och artikel 7.2 i förordning ... nr 1612/68) att en gift migrerande arbetstagare som är verksam i Tyskland och vars maka är bosatt i en annan medlemsstat alltid beviljas en sjukersättning som baseras på arbetstagarens

nettolön som i sin tur grundas på den skatteklass som framgår av dennes skattsedel, utan att hänsyn tas till en senare och retroaktiv ändring — till denne senares fördel — av de skattemässiga kriterier som är hänförliga till arbetstagarens familjeförhållanden?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 13 För att kunna svara på denna fråga erinrar domstolen inledningsvis om att icke-diskrimineringsprincipen i artikel 39.2 EG, med avseende på den fria rörligheten för arbetstagare, har konkretiserats vad gäller migrerande arbetstagares sociala trygghet genom artikel 3.1 i förordning nr 1408/71.
- 14 Det skall således undersökas huruvida den hänskjutande domstolen kan hämta tillräckligt med svar ur den nämnda förordningen i sig för att kunna avgöra den tvist som anhängiggjorts vid den.
- 15 I detta avseende skall det först fastställas huruvida den sjukpenning som är aktuell i målet vid den nationella domstolen omfattas av den nämnda förordningens tillämpningsområde.

- 16 Enligt domstolens fasta rättspraxis beror skillnaden mellan de förmåner som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1408/71 och förmåner som omfattas av detta i huvudsak på varje förmåns grundläggande beståndsdelar, i synnerhet dess syfte och förutsättningarna för att förmånen skall beviljas, och inte på huruvida förmånen i nationell lagstiftning betecknas som en social trygghetsförmån (se, bland annat, dom av den 27 mars 1985 i mål 249/83, Hoeckx, REG 1985, s. 973, punkt 11, av den 10 mars 1993 i mål C-111/91, kommissionen mot Luxemburg, REG 1993, s. I-817, punkt 28, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-35, av den 2 augusti 1993 i mål C-66/92, Acciardi, REG 1993, s. I-4567, punkt 13, och av den 27 november 1997 i mål C-57/96, Meints, REG 1997, s. I-6689, punkt 23).
- 17 Domstolen har också vid upprepade tillfällen preciserat att en förmån kan anses vara en social trygghetsförmån om den, för det första, utan någon individuell och skönsmässig bedömning av det personliga behovet, beviljas förmånstagaren på grundval av omständigheter som definieras i lag och om den, för det andra, hänför sig till någon av de risker som uttryckligen anges i artikel 4.1 i förordning nr 1408/71 (se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen Hoeckx, punkterna 12–14, kommissionen mot Luxemburg, punkt 29, Acciardi, punkt 14, och Meints, punkt 24).
- 18 Det har emellertid inte bestritts att dessa villkor är uppfyllda i målet vid den nationella domstolen.
- 19 Förmånstagaren har nämligen, enligt sådana bestämmelser som 47 § i bok V SGB, vid sjukskrivning rätt till sjukpenning utan någon individuell och skönsmässig bedömning av det personliga behovet, och sådana förmåner nämns dessutom uttryckligen i artikel 4.1 a i förordning nr 1408/71.

- 20 För övrigt har domstolen redan slagit fast att de förmåner som arbetsgivaren ger arbetstagaren i form av bibehållen lön, liksom den sjukpenning som hålls inne under en period om högst sex veckor på grund denna utbetalning, utgör förmåner som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1408/71 (se dom av den 3 juni 1992 i mål C-45/90, Paletta, REG 1992, s. I-3423, punkt 17; svensk specialutgåva, volym 12, s. I-115).
- 21 Den hänskjutande domstolens fråga skall således prövas mot bakgrund av förordning nr 1408/71, och i synnerhet dess artikel 3.1.
- 22 Det skall erinras om att syftet med artikel 3.1 i förordning nr 1408/71, såsom domstolen vid upprepade tillfällen har slagit fast, är att i enlighet med artikel 39EG säkerställa likabehandling i fråga om social trygghet utan avseende på nationalitet till förmån för de personer på vilka förordningen är tillämplig, genom att avskaffa all sådan diskriminering i det avseende som följer av medlemsstaternas nationella lagstiftning (dom av den 25 juni 1997 i mål C-131/96, Mora Romero, REG 1997, s. I-3659, punkt 29, och av den 21 september 2000 i mål C-124/99, Borawitz, REG 2000, s. I-7293, punkt 23).
- 23 Det följer av domstolens rättspraxis att principen om likabehandling i nämnda artikel 3.1 inte bara förbjuder öppen diskriminering på grund av nationaliteten hos förmånstagarna av de sociala trygghetssystemen, utan även all dold diskriminering som, genom tillämpning av andra särskiljningskriterier, i praktiken leder till samma resultat (domarna i de ovannämnda målen Mora Romero, punkt 32, och Borawitz, punkt 24).

- 24 Såsom indirekt diskriminerande skall därför sådana nationella villkor anses som visserligen gäller oberoende av medborgarskapet men som väsentligen eller till största delen drabbar migrerande arbetstagare, och sådana villkor som gäller utan åtskillnad men som lättare kan uppfyllas av arbetstagare som är medborgare i landet än av migrerande arbetstagare. Såsom indirekt diskriminerande skall även sådana villkor anses som innebär en risk för att särskilda nackdelar skall uppkomma för migrerande arbetstagare (dom av den 23 maj 1996 i mål C-237/94, O'Flynn, REG 1996, s. I-2617, punkt 18, och domen i det ovannämnda målet Borawitz, punkt 25).
- 25 Det förhåller sig endast annorlunda om bestämmelserna dels grundas på objektiva hänsyn, som inte är beroende av de berörda arbetstagarnas medborgarskap, dels står i proportion till det syfte som eftersträvas med de nationella bestämmelserna (domarna i de ovannämnda målen O'Flynn, punkt 19, och Borawitz, punkt 26).
- 26 Det följer av denna rättspraxis att en bestämmelse i nationell rätt som inte är objektivt motiverad eller står i proportion till det eftersträvade syftet skall anses som indirekt diskriminerande, då den till sin natur innebär en risk för att medborgare i andra medlemsstater drabbas i högre grad än medborgarna i landet och följaktligen riskerar att missgynna medborgarna i andra medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen O'Flynn, punkt 20, Meints, punkt 45, och Borawitz, punkt 27).
- 27 Det är i detta avseende inte nödvändigt att slå fast att den aktuella bestämmelsen i praktiken påverkar en väsentligt större andel migrerande arbetstagare. Det är tillräckligt att konstatera att bestämmelsen kan få sådana verkningar (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet O'Flynn, punkt 21, och dom av den 28 april 2004 i mål C-373/02, Öztürk, REG 2004, s. I-3605, punkt 57).

- 28 Det är klarlagt att de bestämmelser som är i fråga i målet vid den nationella domstolen är tillämpliga oberoende av de berörda arbetstagarnas nationalitet.
- 29 Vad gäller beräkningen av sjukpenningens storlek medför 47 § i bok V SGB i sig nämligen ingen formell särbehandling av de arbetstagare som är medborgare i Tyskland i förhållande till dem med ursprung i en annan medlemsstat.
- 30 Faktum kvarstår dock att denna bestämmelse inte skall tolkas för sig utan i stället bedömas utifrån ett större sammanhang, i vilket den skall tillämpas.
- 31 I detta avseende erinrar domstolen inledningsvis om att sjukpenningens storlek i en sådan situation som den i målet vid den nationella domstolen varierar beroende på nettolönen, som i sin tur baseras på den skatteklass som framgår av arbetstagarens skattsedel. Det skall vidare påpekas att migrerande arbetstagare, vars maka/make ofta bor kvar i ursprungsstaten, enligt administrativ praxis *ex officio* placeras i en mindre förmånlig skatteklass — nämligen den skatteklass som omfattar arbetstagare som är gifta men som varaktigt är separerade från sin maka/make — i stället för att, i likhet med arbetstagare som är medborgare i Tyskland, placeras i den förmånligare skatteklassen som omfattar gifta arbetstagare som bor tillsammans med sin maka/make som inte har någon arbetsinkomst.
- 32 Vidare förutsätter all ändring av den skatteklass som framgår av skattsedeln att den migrerande arbetstagaren lämnar in en uttrycklig begäran — trots att de behöriga myndigheterna inte vid något tillfälle informerar denne om vare sig möjligheten till en sådan ändring, eller om skyldigheten att lämna in en särskild begäran för att få till stånd en ändring av denna skatteklass. Dessutom krävs ett intyg från skattemyndigheten i arbetstagarens ursprungsmedlemsstat och en grundlig prövning av den sökandes familjeförhållanden och ekonomiska situation.

- 33 Beloppet av den sjukpenning som den sökande har beviljats påverkas emellertid inte av en ändring av dennes skatteklass. Såsom nämligen framgår av de handlingar som den hänskjutande domstolen lämnat in till EG-domstolen är det enligt den rättspraxis som avser tillämpningen av 47 § i bok V SGB i de allra flesta fall inte möjligt att retroaktivt ändra sjukpenningens storlek, utan detta tillåts endast då arbetsgivaren olagligen har vägrat att betala ut en ersättning till den försäkrade men sedan fullgör denna skyldighet i samband med fullgörandet av avtalet.
- 34 Med beaktande av vad som har anförts ovan finner domstolen att det således inte föreligger några tvivel om att en migrerande arbetstagare, genom tillämpning av ett sådant nationellt system som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, försätts i en situation som i faktiskt och rättsligt hänseende är mindre fördelaktig än den situation i vilken en arbetstagare som är medborgare i landet under samma förhållanden befinner sig.
- 35 Ett sådant system som är i fråga i målet vid den nationella domstolen skall följaktligen anses utgöra en särbehandling som är till förfång för den migrerande arbetstagaren.
- 36 Det skall således prövas huruvida denna särbehandling kan grundas på objektiva hänsyn och huruvida den står i proportion till det eftersträfvade syftet med systemet. I detta sammanhang har Innungskrankenkasse framfört argument som avser behovet av att i administrativt hänseende förenkla handläggningen av ärenden avseende sjukpenning liksom argument som avser det ändamål som den nationelle lagstiftaren tillskriver dessa, nämligen att garantera de berörda arbetstagarna en lön som de kan försörja sig på. Enligt detta resonemang kan de sociala trygghetsorganen — genom att beräkna sjukpenningen på grundval av fördefinierade kriterier i

skattelagstiftningen, utan att det är nödvändigt att i förväg kontrollera riktigheten av dessa kriterier — betala ut sjukpenningen skyndsamt, vilket ger de berörda arbetstagarna en garanterad inkomst. En möjlighet att i efterhand ändra skatteklassen skulle dessutom medföra en betydande retroaktiv ändring av beloppet för denna sjukpenning liksom långa och invecklade uträkningar för såväl de ovan nämnda organen som för förmånstagarna.

37 Utan att det är nödvändigt att pröva huruvida dessa syften — det vill säga att förenkla administrationen av dylika ärenden, att garantera en grundlön och att undvika invecklade uträkningar vid sjukpenningutbetalning — kan anses utgöra lagenliga syften, är det i förevarande fall tillräckligt att konstatera att de ifrågavarande åtgärderna går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften.

38 Såsom den hänskjutande domstolen själv har påpekat hindrar nämligen sådana syften inte att sjukpenningen ändras i efterhand genom att det bland annat införs en mekanism enligt vilken beloppet på sjukpenningen anpassas retroaktivt för att den berörde migrerande arbetstagarens faktiska situation skall kunna beaktas.

39 Att denna slutsats är riktig bekräftas ytterligare genom att en retroaktiv ändring av sjukpenningen, åtminstone i ett typfall, medges enligt tysk rättspraxis, eftersom genomförandet av en sådan ändring inte medför några särskilda svårigheter, vilket Innungskrankenkasses ombud har medgett under förhandlingen.

40 Mot bakgrund av det ovan anförda skall den ställda frågan besvaras så, att artikel 3.1 i förordning nr 1408/71 utgör hinder mot tillämpningen av ett system för sjukpenning som har inrättats av en medlemsstat, såsom det som är i fråga i målet vid den nationella domstolen:

- enligt vilket en migrerande arbetstagare, vars maka/make är bosatt i en annan medlemsstat, *ex officio* placeras i en skatteklass som är mindre förmånlig än den skatteklass som en gift inhemsk arbetstagare, vars maka/make är bosatt i den berörda medlemsstaten och inte har någon arbetsinkomst placeras i,

och

- enligt vilket det inte — vad gäller storleken på sjukpenningen, som beräknas på grundval av nettolönen som i sin tur baseras på skatteklassen — är möjligt att retroaktivt beakta en ändring i efterhand av skatteklassen som har gjorts till följd av en uttrycklig begäran därom av den migrerande arbetstagaren på grundval av dennes faktiska familjeförhållande.

Rättegångskostnader

41 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen följande:

Artikel 3.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996, utgör hinder mot tillämpningen av ett system för sjukpenning som har inrättats av en medlemsstat, såsom det som är i fråga i målet vid den nationella domstolen:

- enligt vilket en migrerande arbetstagare, vars maka/make är bosatt i en annan medlemsstat, *ex officio* placeras i en skatteklass som är mindre förmånlig än den skatteklass som en gift inhemsk arbetstagare, vars maka/make är bosatt i den berörda medlemsstaten och inte har någon arbetsinkomst, placeras i

och

- enligt vilket det inte — vad gäller storleken på sjukpenningen, som beräknas på grundval av nettolönen som i sin tur baseras på skatteklassen — är möjligt att retroaktivt beakta en ändring i efterhand av skatteklassen som har gjorts till följd av en uttrycklig begäran därom av den migrerande arbetstagaren på grundval av dennes faktiska familjeförhållande.

Underskrifter